אגרות הראי"ה - כרך ד' - אגרת אשכז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ז אייר תרפ"ה - ירושלים
נמען: הרב זליג ראובן בענגיס, רב קלווריה

שבח לספרו 'לפלגות ראובן' על סדר קדשים. אין לומר שמחלוקת 'קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא' לגבי מקום המקדש היא דבר שאינו נוהג בזמן הזה, שהרי יש בה נפקא מינה לאיסור כניסה בטומאה. כללי הפסק לפי המהרי"ק הם תקנה מפני ההכרח, ולכן אולי אינם חלים בדברים שאינם נוהגים או נדירים. הרב קוק היה רוצה שגדולי הדור יעלו, אבל אין עדיין פרנסה לרבנים.

עיקרי הדברים

- שבח לספר.
- מקום המקדש בזמן הזה.
- כללי הפסק.
- אין פרנסה לרבנים.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

ב"ה[1]. עה"ק[2] ירושלים ת"ו[3]. כ"ז אייר תרפ"ה[4]

שפעת שלו'[5] ואורה וברכה ישלח ד' מציון וירושלים לכבוד ידי"נ[6] הרב הגאון האמיתי, פאר הדור, סוע"ה[7] הרים, מוהר"ר[8] זעליג ראובן בענגיס [הרב זליג ראובן בנגיס, רבה של קלווריה בליטא, ולימים ראב"ד העדה החרדית בירושלים] שליט"א[9]

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 עה"ק - עיר הקודש
3 ת"ו - תבנה ותכונן
4 תרפ"ה - השנה תרפ"ה (1924/1925)
5 שלו' - שלום
6 ידי"נ - ידיד נפשי
7 סוע"ה - סיני ועוקר הרים
8 מוהר"ר - מורנו הרב רבי
9 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן

הגאבד"ק[10] קאלווארייע יצ"ו[11], וכא"ל[12] שוי"ר[13] באה"ר[14]. אחדשה"ט[15] דהדר"ג[16] שליט"א, הבית אורה, מאור תורה של ספרו הנפלא "לפלגות ראובן" אשר כמעשהו בראשונים כן מעשה תקפו וגבורתו בספרו זה, ועוד עולה עליהם במעלות הקודש וברו,,: דעה והקפה רבה בסדר קדשים, יברך ד' חילו. ומרוב עוצם טרדתי לא מצאה ידי לעיין בו כראוי, ורק לחבת הקודש הצצתי מעט בין פלגיו הנחמדים. ואעיר כ"ד, במה שפשוט לכ"ג, בסו"ס[17] דזבחים, [בסוף מסכת זבחים] דפלוגתא דק"ר[18] קדשה לע"ל[19] אול"ק[20], [המחלוקת אם "קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא" או לא קידשה (מגילה י; זבחים קז)] לגבי מקום מקדש. חשיב מהדברים שאינם נוהגים בזה"ז[21], לגבי כללי הפסק, לפ"מ[22] שהשריש בתשו' מוהרי"ק[23] בש' קס"ה, [לפי מה שקבע מהרי"ק בתשובותיו (שורש קסה): שכללי הפסיקה אינם חלים בדברים שאינם נוהגים בזמן הזה] שהדברים תמוהין. שהרי נפ"מ[24] רבתא לנו אם יש בזה"ז איסור כרת על הכניסה בטומאה במקום המקדש שיבנה בב"א[25], וכידוע מחלוקת הר"מ[26] והר"א[27] בפ"ו מה' ביה"ב[28], [המחלוקת בין הרמב"ם והראב"ד (הלכות בית הבחירה ו, יד-טו) אם קדושת המקדש קיימת גם בזמן הזה] ויש שמפרשין דברי הראב"ד[29] שלא יש גם איסור לאו או עשה של תורה ג"כ[30], ויש מפריזין להקל עוד לדעתו, מה שלא ניתן ליכתב, ועכ"פ[31] היא פלוגתא בדבר הנוהג בזה"ז, ולא דמי כלל למחלוקת בענין חיוב קרבן, דודאי לא נהיג בזה"ז כלל, כדי תוס'[32] שבת ע' ד"ה[33] ונודע

---

10 הגאבד"ק - הגאון אב בית דין קהילת

11 יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה

12 וכא"ל - וכל אשר לו

13 שוי"ר - שלום וישע רב

14 באה"ר - באהבה רבה

15 אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב

16 דהדר"ג - דהדרת גאונו

17 בסו"ס - בסוף סוף

18 דק"ר - דקדושה ראשונה

19 לע"ל - לעתיד לבוא

20 אול"ק - או לא קדשה

21 בזה"ז - בזמן הזה

22 לפ"מ - לפי מה

23 מוהרי"ק - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, ק (למשל: יעקב + קלונימוס) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

24 נפ"מ - נפקא מינה

25 בב"א - במהרה בימינו אמן

26 הר"מ - הרב רבי שם שמתחיל באות מ (כגון משה / מאיר / מרדכי / מנחם / מיכל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

27 והר"א - ו + הר"א: הרב רבי שם שמתחיל באות א (כגון אברהם / אליהו / אהרן / אליעזר) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

28 ביה"ב - בית הבחירה

29 הראב"ד - רבי אברהם בן דוד

30 ג"כ - גם כן

31 ועכ"פ - ועל כל פנים

32 תוס' - תוספות

33 ד"ה - דיבור המתחיל

המובא בדבריו. ועגלה ערופה [דברים כא, א-ט] י"ל[34] דמתקרי נוהגת בזה"ז לשיטת הרמב"ם[35] בפ"ד דה' סנהדרין, שאפשר לסמוך גם בזה"ז ע"פ[36] כל חכמי א"י[37], וכידוע מדעת הריב"ר[38] בזה, ואפשר שיצאו מב"ד[39] הגדול שבירושלים ולהביא ג"כ עג"ע[40].

ואין ראי'[41] מתוס'[42] סנהדרין מ"ז נגד ד' מוהרי"ק וק"ו[43] דל"ש[44] לומר אתמורה שאינה נוהגת בזה"ז. שהרי אם הקדיש בזה"ז ג"כ הקדשו קיים, וממילא תמורתו תמורה, ונוהג בה כל איסורי הקדש. ובת' אגודת אזוב בהג"ה[45] לחי' עירובין שם הקשה על סברת מוהרי"ק, שהסביר משום שלא הי'[46] יכולת לידון על כל הלכה בפרט ולהכריע כ"א[47] בתור כלל אח"כ[48], אלא מתוך הכרעה כללית בא הכלל, והקשה שהסברא נותנת להיפוך, שאם היתה הכרעה פרטית לכל ענין י"ל שלא הכריעו כ"א במצות נהוגות בזה"ז. אבל מפני ההכרעה הכללית מה לי דינים הנוהגים בזה"ז או לא. ונראה דמוהרי"ק[49] ס"ל[50], דאין זה כח מכריע לגמרי, שמפני שראו שאחד הוא חריף יותר ראוי שבכ"מ[51] יכוין הוא אל האמת, דלפעמים גם מי שאינו כ"כ[52] חריף מכוין ג"כ אל האמת. אלא שמוכרחין לומר שראו חכמים צורך לתקן בזה תקנה, כדי ש/ " י ייעשה תורה כשתי תורות, ["שלא תיעשה תורה כשתי תורות" (סנהדרין פח)] ע"כ[53] מיעטו את המחלוקת ע"י[54] הכללים, ומפני שהוא רק תיקון מפני ההכרח משו"ה[55] לא נהיג לן עם הכללים במה דאינו נוהג בזה"ז, שאין כאן צורך שעה להכריע בהם בהכרעה שאינה מוכרחת כ"כ כמו ההשקפה הכללית מפני יפוי כחו של אחד מהחכמים על השני בכלל. ועפ"ז[56] י"ל

---

34 י"ל - יש לומר
35 הרמב"ם - רבי משה בן מימון
36 ע"פ - על פי
37 א"י - ארץ ישראל
38 הריב"ר - הרב יעקב ב... ר... - שם אדם
39 מב"ד - מבית דין
40 עג"ע - עגלה ערופה
41 ראי' - ראיה
42 מתוס' - מתוספות
43 וק"ו - וקל וחומר
44 דל"ש - דלא שייך
45 בהג"ה - בהגהה
46 הי' - היה
47 כ"א - כי אם
48 אח"כ - אחר כך
49 דמוהרי"ק - דמורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, ק (למשל: יעקב + קלונימוס) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
50 ס"ל - סבירא ליה
51 שבכ"מ - שבכמה מקומות
52 כ"כ - כל כך
53 ע"כ - על כן
54 ע"י - על ידי
55 משו"ה - משום הכי
56 ועפ"ז - ועל פי זה

קצת דה"ה בדברים שהם מעטי המציאות מאד בזה"ז לא יהיו שייכים כ"כ הכללים, ואפשר לפי"ז[57] להעיר מדהתוס' גבי תמורה וע"ע[58], כדכתב מר כ"ג[59] שליט"א.

ומגודל הטרדות אי אפשר לי כעת להתענג באריכות בדבריו הנחמדים באבני חן המתנוססות על פני ספריו הקדושים בכלל, וביחוד ע"פ ספרו הגדול האחרון אשר, הואילו בו כעת לכבדני בו. יישר חילו לאורייתא לאוי"ט[60]. ומה מאד חפצתי, שכ"ג ועוד גדולי הדור יבאו לשכן כבוד בחצרות ד' באה"ק[61]'; ת"ו, והארץ הלא תאיר בעה"י[62] מכבוד תוה"ק[63], אבל צריכין אנו לרחמי שמים מרובים, למצא את הדרכים הנכונים לפרנסתהון דרבנן, [לפרנסתם של הרבנים (ארמית)] בכבוד והדר, מה שחסר לנו עדיין כעת, עד ירחם ד' את עמו ונחלתו ויראנו בישועתו בקרוב. והי[64] זה שלו' כנה"ר[65] ונפש ידי"ע[66] דוש"ת[67] באה"ר מהר הקודש מירושלים, הק'[68] א.י. הנ"ל[69] ל

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

57 לפי"ז - לפי זה
58 וע"ע - ועבד עברי
59 כ"ג - כבוד גאונו
60 לאוי"ט - לאורך ימים טובים
61 באה"ק - בארץ הקודש
62 בעה"י - בעזרת השם יתברך
63 תוה"ק - תורתנו הקדושה
64 והי' - והיה
65 כנה"ר - כנפשו הרמה
66 ידי"ע - ידידו עוז
67 דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
68 הק' - הקטן
69 הנ"ל - הנזכר לעיל